

BOUWEN MET BAKSTEEN

BAKSTEEN... WHAT ELSE?

Baksteen... What else?.....	1
Verbouwen en uitbreiding van een woning in Ukkel	
K2A architecture.....	2
Verbouwen en uitbreiden van een school in Antwerpen	
AgwA architecten.....	4
Ontmoetingscentrum “Jonkhove” in Aartrijke	
Dertien 12.....	6
Politiekantoor in Brakel	
ORGANIZATION FOR PERMANENT MODERNITY.....	8
Binnenlandse architectuur	10
Woning in Keerbergen	
Architectslab	
Buitenlandse architectuur	12
Tweewoonst in Berlin	
Barkow Leibinger architects	
Techniek	14
Technische en normatieve actualiteit in 2017	
Belgische dakpan- en baksteenfabrikanten	

BOUWEN MET BAKSTEEN is het driemaandelijks tijdschrift van de Belgische Baksteenfederatie. Voor meer informatie, aarzel niet ons te contacteren.

ABONNEMENT Catherine Bral

REDACTIE Laurie Dufourni

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER Kristin Aerts

www.baksteen.be · info@baksteen.be

ADRES Kartuizersstraat 19 bus 19 · 1000 Brussel

TEL. 02 511 25 81 · FAX 02 513 26 40

REALISATIE L.capitan

INDIEN NOG NIET GEBEURD, BEZORG ONS UW EMAIL-ADRES OM DE DIGITALE VERSIE VAN BOUWEN MET BAKSTEEN TE ONTVANGEN.

Er kunnen meerdere betekenissen worden gegeven aan de titel van dit nieuwe nummer van 'Bouwen met Baksteen': de 'what else' die een rechtvaardiging oproept, het feit dat het vanzelfsprekend is, maar ook de 'what else' die aanzet tot een andere benadering, tot het evalueren van andere mogelijkheden.

In beide gevallen kan deze kleine, voor ons vertrouwd geworden uitdrukking, van toepassing zijn op keramische materialen. Aan de ene kant is er het traditionele en geruststellende aspect van de baksteen, maar aan de andere kant ook de behoefte om te innoveren en texturen, kleuren en formaten te bedenken. De opmerkelijkste recente innovatie die nu stil aan naar voren begint te komen in de bouwwereld in België

zijn de systemen van steenstrips die op isolatiemateriaal worden gekleefd.

Zag u dampende koffie voor u toen u de titel van deze publicatie las?! De twee producten zijn wellicht niet zo verschillend... Men zou inderdaad bepaalde vergelijkingen kunnen zien: innoverende formules, een grote diversiteit door middel van de texturen en kleuren en dit alles zonder ook maar iets te veranderen aan de grondstof ... gebakken klei.

Of u nu in de stemming bent voor een ristretto, lungo of decaffeinato en wat uw interpretatie van 'what else' ook is, we hopen dat deze projecten u door hun juiste mix van traditie en innovatie zullen inspireren!

Verbouwen en uitbreiding van een woning in Ukkel

K2A architecture

Met de 'black villa' tekent architectenbureau K2A voor een stijlvolle woningtransformatie. De oude woning dateerde uit de jaren '60 en voldeed niet meer aan de huidige functionele en energienormen. Architecten en bouwheren zijn een zeer ambitieuze renovatie/uitbreiding aangegaan, die zich heeft vertaald in een eigentijdse make-over en een volledige reorganisatie van de ruimten.

De architecten hebben aan de achterzijde van het huis een uitbreiding toegevoegd. De onderste verdieping kon daardoor worden ingericht als een volledige woonverdieping, waar zich thans de hoofdingang, een vestiaire, een wijnkelder en een garage bevinden. Deze grotere, onderste verdieping dient als een sokkel waarop de twee bovenste verdiepingen van het huis rusten.

Aangezien de inkom zich in de sokkel bevindt, kunnen de woonruimten nu de volledige oppervlakte van de tussenverdieping beslaan en staan ze als het ware in contact met de tuin.

De architecten hebben tijdens het ontwerpen naar het juiste evenwicht gezocht tussen de puurheid van het lijnenspel en het eigen karakter van de 'black villa'. Het gebruik van steenstrips in een donkere tint, met dunne voegen vastgeplakt aan het isolatiemateriaal, geeft de bekleding van het gebouw een eigen textuur.

Een dergelijk contrast voltrekt zich ook binnenin tussen de witte muren, houten inbouwkasten en de zwarte decoratieve elementen, waarvan de metalen trap het opvallendst element is van de binneninrichting.

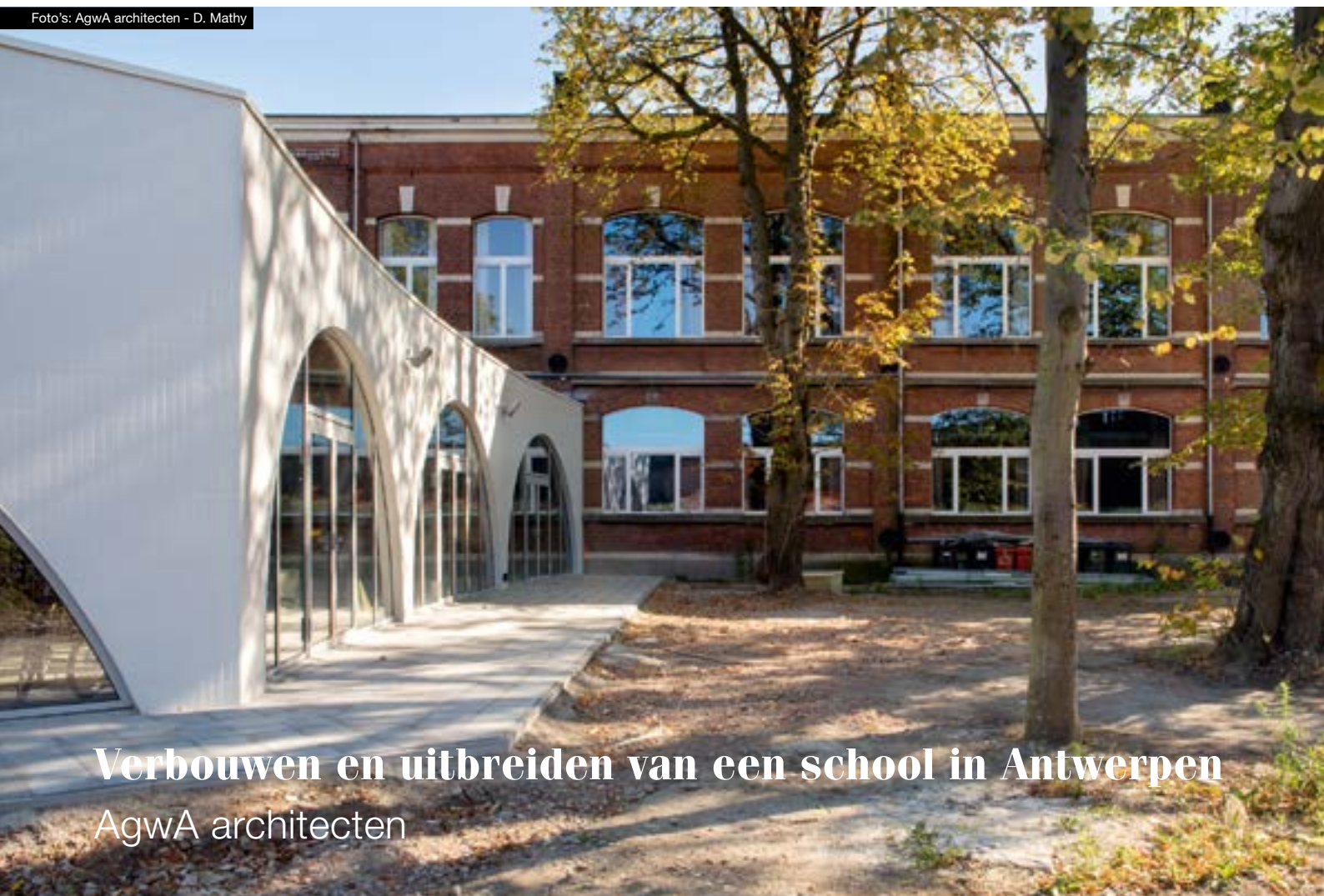
De architecten hebben op een heel subtiele wijze omkaderde uitzichten op de omliggende natuur gecreëerd, in het bijzonder door grote raampartijen uit het metselwerk naar voren te laten komen.

In deze groene wijk van Ukkel is deze woning een heel moderne en ruime villa geworden, waar de organisatie van de ruimten en de energieprestaties flink geoptimaliseerd zijn.

www.k2a.be

Plannen

Verbouwen en uitbreiden van een school in Antwerpen

AgwA architecten

In het Centrum voor Deeltijds Onderwijs Noord in de Bredastraat in Antwerpen kunnen leerlingen van het secundair onderwijs verschillende technische opleidingen volgen : schrijnwerker, kapper, kok, fietsenmaker, verhuizer, informaticus, winkelier, ...

Omwille van een doorlichtingsverslag en de bouw van een nieuwe tramlijn heeft de school nood aan een grondige renovatie. Verschillende lokalen zijn afgeleefd en verouderd. Deze worden aangepakt zodat ze voldoen aan de huidige normen. De school wordt eveneens uitgebreid, in twee volumes zullen nieuwe opleidingen worden ondergebracht. Door de afbraakwerken, die gepaard gaan met de bouw van de tramlijn, wordt dit project gefaseerd. De grootse werken vinden voornamelijk plaats in drie verschillende ateliers.

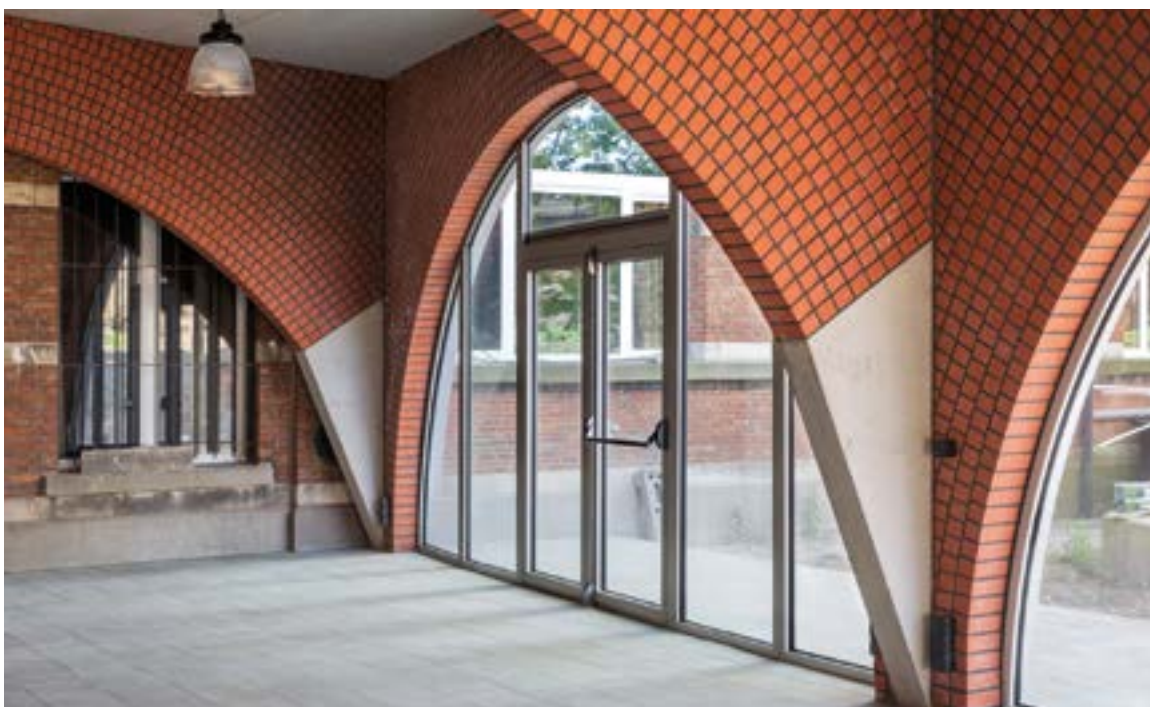
De eerste fase is beëindigd in mei 2016 en de volgende fase zal eind 2017 aanvangen. In eerste instantie werd het houtatelier heringericht.

In de aanpalende klaslokalen werden grote openingen gecreëerd om een link te realiseren met deze praktijkruimte.

In dit artikel van "Bouwen met Baksteen" bekijken we de andere interventie in fase 1 ; nl. de uitbreiding van het fietsatelier. Het fietsatelier grenst aan de bestaande school, tegen de gemene muur van de speelplaats. De structuur van het atelier bestaat uit grote bogen in metselwerk die het dak dragen. De rode baksteen is zichtbaar gebleven. De façade is bekleed met een gevelsysteem van tegels. Zodoende ontluikt er een contrast tussen het rode interieur en de witte buitengevel van dit nieuwe atelier.

In een tweede fase zal de bouw van een nieuw textielatelier volgen.

www.agwa.be

Ontmoetingscentrum 'Jonkhove' in Aartrijke Dertien 12

De inwoners van Aartrijke kunnen op veel dynamische verenigingen rekenen. Het culturele leven van het dorp is vanaf nu volledig ondergebracht in een groot, multifunctioneel gebouw van 2000 m², waarin zich de bibliotheek, het jeugdhuis, de toneelzaal, het cafetaria, de multifunctionele ruimten, de vergaderzalen, enz. bevinden.

Het ontmoeten bevindt zich in het hart van het project, waar zowel verschillende verenigingen als verschillende generaties elkaar kunnen treffen. De architecten hebben alle functies rond één centrale ruimte gesitueerd, waar plaats is voor ontmoeting en discussie. Ook kunnen hier allerlei evenementen worden gehouden.

Voor de inrichting van de buitenruimten hebben de architecten samengewerkt met de Berlijnse kunstenaar Jozef Legrand. Ze hebben een park en twee kleine pleinen aangelegd, één grenzend aan het jeugdhuis en één in het verlengde van de cafetaria. De bibliotheek neemt een dominante rol in binnen het project en staat in verbinding met de twee pleinen. Een lange, sculpturale bank is in de gevel ervan geïntegreerd. De bank is bedekt met een houten bekleding, die zich ook uitstrekt over de luifel erboven.

Bij dit project bestaat geen hiërarchie tussen de verschillende delen van het gebouw. Alle gevels zijn dan ook van hetzelfde belang. Ook de drie toegangen krijgen allemaal dezelfde status.

De grote raampartijen en de luifels zijn bedrukt met een pixeldessin dat doet denken aan baksteenmetselwerk. Het patroon is zorgvuldig uitgedacht door de architecten en de kunstenaar.

Het cultureel centrum is door zijn volumetrie duidelijk aanwezig in het dorp. De architecten hebben met het baksteenmetselwerk duidelijk gezorgd voor een subtiel en rustig evenwicht met de architectuur van het dorp en voor een tegenwicht voor de kleine «extravaganties» van het gebouw. Ze hebben zo een project gecreëerd dat natuurlijkerwijs harmonieert met de landelijke omgeving.

www.dertien12.be

Politiekantoor in Brakel

ORGANIZATION FOR PERMANENT MODERNITY

Het nieuwe politiekantoor in Brakel is het resultaat van een Open Oproep georganiseerd door de Vlaams Bouwmeester die ORG won in 2009.

De projectsite ligt aan een drukke gewestweg in een agrarische omgeving. Omdat de rest van de weg is geflankeerd door een huizenrij stelden we voor om het politiekantoor op te tillen zodat het landschap erachter opnieuw zichtbaar wordt. Vervolgens trokken we het landschap door tot aan de straat, met eronder de logistieke ruimten en erbovenop de publiekstoegang, en de straat naar het landschap, als parkeerterrein voor bezoekers, personeelsvoertuigen en dienstvoertuigen.

Om het hoogteverschil te overwinnen tussen de straat en de publieke toegang legden we een hellend landschap aan met een S-vormige toegangshelling. Deze figuur loopt verder door het gebouw en mondt uit in een privaat terras voor de politie.

De weg maakt een lichte bocht ter hoogte van het politiebouwwerk. Om die reden is het gebouw zelf licht gekromd. Zo ontstaat een welkomstgebaar naar bezoekers aan de straatzijde.

Aan de zijde van het landschap biedt het gebouw een grote diversiteit aan zichten in verschillende richtingen. Intern zijn alle ruimtes geschakeld rond de traphal, een grote vide die licht brengt centraal in het gebouw en zicht biedt naar het achterliggende landschap.

Atlanten en Megabricks

We verbeelden de politiemacht door het gebouw te laten dragen door 'atlanten': 13 beelden van politie-officieren in polyester. Ze verbergen de kolommen onder het gebouw en dienen als isolatie en bescherming. De atlanten verlenen het politiekantoor een nobele uitstraling, vergelijkbaar met de karyatiden uit de Griekse architectuur.

De gevel bestaat uit vier rijen van gestapelde cassettes, 'megabricks', vergelijkbaar in schaal met de monolithische blokken uit de architectuur van de Oudheid. De 'megabricks' omvatten de gevelafwerking, isolatie, verbergen alle verticale structurele elementen (de kolommen en balken) en bevatten de wandkasten aan de binnenzijde. Ze zijn opgebouwd uit stalen frames, cementplaten en baksteenstrips.

www.orgpermod.com

Woning in Keerbergen

Architectslab

Deze door Architectslab ontworpen woning bevindt zich op een uitgestrekt terrein aan de oever van het meer van Keerbergen. De omvang van het terrein bood veel vrijheid voor het architectuurontwerp. Daardoor kon de woning zich over een grote oppervlakte uitstrekken en was het mogelijk de verschillende functies over onafhankelijke volumes te verdelen.

Vanaf de inkom tot aan de woonkamer dient een transversale lijn als rode draad voor de organisatie van de ruimten. De inplanting van de verschillende ruimten langs of loodrecht op deze as heeft tot een centrale patio geleid. Een overloopzwembad begrenst de vierde zijde van de patio en geeft de indruk om in het meer over te gaan.

In het ontwerp van deze villa bevinden zich allerlei contrasten. Aan de straatzijde heeft de woning een gesloten en privé karakter. Aan de achterzijde daarentegen kijkt de woning uit over de centrale patio en in de richting van het water. Architectslab heeft ook volumes met plat dak en verschillende hoogten gecreëerd.

Het metselwerk is een belangrijk onderdeel van het project. Baksteen past bijzonder goed bij deze toepassing van grote strakke muurvlakken. Op voorstel van de architecten is een ambachtelijke baksteen in een lichte tint met verschillende formaten gebruikt. Het metselwerk is in wildverband uitgevoerd.

Architectslab heeft veel zorg besteed aan de bouwkundige details, zoals bijvoorbeeld de in het vlak geplaatste bakstenen in de metselwerkoversteken of de dakafwerking met beton in dezelfde kleur als de bakstenen.

Deze woning ademt vooral rust uit en nodigt uit tot heerlijk ontspannen aan de rand van het water.

www.architectslab.be

Andere foto's

Tweewoonst in Berlin

Barkow Leibinger architects

In een wijk van Berlijn is recentelijk een volkomen atypisch gebouw opgetrokken. Het biedt plaats aan twee wooneenheden, waarvan men moeiteloos kan zien hoe ze zich in het gebouw verdelen. Het gebouw bestaat uit een klassieke volume met een afgeknotte, piramidale vorm op de bovenverdiepingen. Deze bijzondere vorm is het resultaat van een ingenieus compromis tussen respect voor de historische omgeving en stedenbouwkundige voorschriften. De architecten hebben de verschillende verplichtingen op creatieve wijze omzeild, wat heeft geleid tot een gebouw dat zowel vertrouwd als ongewoon is en in zijn omgeving opgaat, waarbij het volledig zijn onafhankelijke karakter toont.

Op een hoogte van ongeveer 18 meter is de piramide als het ware «afgesneden» en werd een dakterras aangelegd.

In dit originele bouwwerk is de grens tussen muren en dak volledig vervaagd: het traditionele dak is verdwenen en bestaat uit muren

in metselwerk. Baksteen is het passende materiaal voor dit zowel massieve, als sculpturale gebouw. Specifiek voor dit project zijn er bakstenen in de vorm van een parallellogram vervaardigd.

Het metselwerk telt zes verschillende tinten, die terugkomen in de tinten van de naburige gebouwen.

De nauwkeurige geometrie van het gebouw wordt onderbroken door een reeks van aluminium schrijnwerk met onregelmatige afmetingen. Deze combinatie van materialen zorgt voor een werkelijk uniek karakter.

Dit nieuwe project is in de wijk een opvallend bouwkundig geheel geworden. Het combineert traditie en moderniteit en heeft zowel een ambachtelijk als een industrieel karakter.

www.barkowleibinger.com

Technische en normatieve actualiteit in 2017

Ter gelegenheid van het eerste nummer van dit jaar geven we een overzicht van enkele actuele dossiers voor keramische materialen.

Welke zijn de normatieve en technische dossiers in voorbereiding die van invloed zijn voor onze materialen? Waaraan kan men zich verwachten de komende maanden en wat zijn de vooruitzichten voor architecten en bouwprofessionelen?

Hieronder geven we enkele « snapshots » op verschillende dossiers die U rechtstreeks aanbelangen.

Renovatie en isolatie van gevels: technische specificaties

De renovatiemarkt is onmiskenbaar in een sterke groei de afgelopen jaren.

De EPB regelgeving is uiteraard een belangrijke drijfveer, maar ook voor gebouwen die niet onder een wettelijke verplichting vallen om een gebouw te isoleren, zien we meer en meer gevelrenovaties floreren. Dit betekent dat het bewustzijn van de bouwheer positief evolueert!

De strategische renovatieplannen, ontwikkeld door de verschillende gewesten van het land, versnellen enkel deze trend.

De oplossingen met keramische materialen zijn talrijk en zijn intussen goed gekend bij de architecten. We zien twee belangrijke trends. Enerzijds kennen de isolatiesystemen voor buitengevels met baksteenstrips gekleefd op isolatie een groot succes, deze systemen kunnen tevens voor nieuwbouw worden toegepast. Anderzijds stellen we vast dat er ook heel wat renovaties worden uitgevoerd door het afbreken van het buitengevelblad, het plaatsen van isolatie en het voorzien van een nieuwe gevel in gevelbakstenen. Deze laatste uitvoering maakt trouwens het voorwerp uit van een artikel in ons vorig tijdschrift over de renovatie van een woning door DMOA architecten (n°4-2016-BMB-blz.2-3)

DMOA architecten

De specificaties en reglementeringen betreffende deze twee uitvoeringsmethoden worden afgewerkt in 2017.

De STS 71.2 zal de technische specificaties geven voor de verschillende «isolatiesystemen van buitengevels». Vlaanderen is van plan in de volgende jaren om de toekenning van renovatiepremies te koppelen

aan deze specificaties en aan een kwaliteitskader.

Herziening STS 22 Metselwerk

De STS 22 «metselwerk voor laagbouw» is in herziening sedert 2009 en zal volgens onze huidige informatie afgewerkt en gepubliceerd worden voor de zomer 2017. Deze herziening is een belangrijk naslagwerk dat alle technische specificaties en eisen omtrent materialen, stabiliteit, thermische eigenschappen, akoestiek, brandweerstand en luchtdichtheid bundelt.

Van zodra gepubliceerd, kan deze gedownload worden via de website van de FOD Economie: http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen/specifieke_domeinen/kwaliteit_bouw/Goedkeuring_voorschriften/#.WL_cR281-po

TV Metselwerk

WTCB is intussen gestart met het uitwerken van een technische voorlichtingsnota «metselwerk», die als doel heeft een praktische leidraad te zijn over alles omtrent de «uitvoering» van het metselwerk.

Akoestische concepten

In 2017 voorziet WTCB zowel een update van de technische voorlichtingsnota akoestiek voor residentiële gebouwen als deze voor niet-residentiële gebouwen.

Eurocodes

Op Europees niveau loopt het herzieningsproces voor de Eurocodes. Voor wat betreft de herziening van de Eurocodes 6 «metselwerk» wordt het nodige gedaan om hierin ook een berekeningswijze op te nemen voor metselwerkwallen bestaande uit verschillende types metselstenen volgens de NBN EN 771-reeks.

Building Information Modelling BIM

Op gebied van «digitalisering» van alle bouwinformatie, lopen op dit ogenblik diverse initiatieven, zowel op Europees als Nationaal vlak. Er wordt vooral opgevolgd dat de informatie betreffende de producten in onze sector zo volledig en correct mogelijk opgenomen kunnen worden.

Herziening van de Europese geharmoniseerde productnorm «metselbakstenen»

De herziening van de Europese geharmoniseerde productnorm EN 771-1 werd gepubliceerd in de European Official Journal op 8-4-2016 onder de vorm van een amendement: EN 771-1:2011 + A1:2015. De coëxistentie-periode van de vorige versie van deze productnorm en deze nieuwe versie loopt af op 10-6-2017. Concreet wil dit zeggen dat onze fabrikanten, in het kader van de Europese Verordening bouwproducten, hun producten vanaf dan in de handel dienen te brengen volgens de NBN EN 771-1:2011 + A1:2015.

De belangrijkste wijziging in deze herziening van de norm heeft te maken met de wijze van indeling van de bakstenen. Terwijl de volumemassa tot hertoe aan de basis lag van de indeling (LD low density en HD high density bakstenen), vinden we nu de terminologie «U stenen» en «P stenen» terug. Deze nieuwe indeling is gebaseerd op het «beoogd gebruik»; namelijk voor «beschermd» (protected P) metselwerk en voor «onbeschermd» (unprotected U) metselwerk. De gevelbakstenen zijn hoofdzakelijk bestemd voor gebruik in «onbeschermd» metselwerk en dus U stenen, terwijl de snelbouwstenen kunnen bestemd zijn voor beschermd (P-stenen) en onbeschermd (U-stenen) metselwerk.

Dit gedefinieerd «beoogd» gebruik heeft te maken met het al dan niet beschermd zijn van het metselwerk tegen waterindringing en het al of niet in contact zijn met de grond en het grondwater. Voor metselbakstenen bijvoorbeeld, die bedoeld zijn om gebruikt te worden in onbeschermd metselwerk, gelden de strengste eisen naar vorstbestandheid en hoeveelheid oplosbare zouten.

De Belgische fabrikanten hebben destijds reeds rekening gehouden met deze wijziging bij de opstelling van hun prestatieverklaringen (Dop's) en hun ce-markering.

Mogen wij vragen, dat jullie als voorschrijvers, de nodige aandacht hieraan besteden voor jullie lastenboeken!

Vorstproef: welke norm toepassen in België ?

De Europese vorstproef is reeds een tiental jaar in ontwikkeling en heeft het voorwerp uitgemaakt van meerdere verificaties.

Gezien de diverse verificaties niet altijd even succesvol waren, heeft deze proefmethode gedurende jaren de status van «technical specification» TS 772-22 behouden. Ondanks het feit dat de laatste «round robin» had uitgewezen dat de methode nog onvoldoende op punt staat om in verschillende laboratoria hetzelfde resultaat te bekomen, werd er op Europees niveau met succes een stemming georganiseerd voor de omzetting van de TS in een prenorm (prEN). Deze proefmethode bevindt zich nu in het laatste stadium voor overgang naar een Europese (EN) norm.

Vanuit onze nationale normcommissie NBN E 125 zal nog het nodige gedaan worden om enerzijds de «strengheid» van de methode op een niveau te krijgen van onze huidige Belgische methode (NBN B 27-009) en anderzijds de technische «reproduceerbaarheid» van de Europese methode te verbeteren.

In afwachting van het definitief verschijnen van de Europese proefmethode, is voor het bepalen van de vorstbestandheid de methode van toepassing, zoals deze van toepassing is op de plaats waar men de stenen gaat gebruiken.

Voor meer details over dit thema, gelieve ons technisch artikel in n°4-2016 te consulteren (BMB 156).

Het bepalen en verklaren van de vorstweerstand van bakstenen

Sectoriële studie over de vergipsing van metselwerk

Vergipsing (of late uitbloeiingen) van metselwerk is een verschijnsel waarbij zich in de jaren na de afwerking van het metselwerk in steeds grotere mate gips op het metselwerkoppervlak afzet. Het ziet er uit als een dunne witgrijze waas die in de loop der tijd intenser kan worden en nauwelijks oplosbaar is in water. In tegenstelling tot de initiële uitbloeiingen, waar het vooral zoutafzettingen betreft, verdwijnen deze late gipsuitbloeiingen niet vanzelf door weer en wind.

Om een beter zicht te krijgen op het mechanisme van vergipsing metselwerk, heeft onze sector reeds een aantal jaar geleden een onderzoeksproject opgestart samen met een doctorandus aan de KUL.

Tijdens dit onderzoek werd een (versnelde) proefmethode op punt gezet, waarmee de invloed van verschillende samenstellingen van mortel en de interactie met de bakstenen kan nagegaan worden.

Er zal binnenkort een uitgebreid technisch artikel aan de besluiten vanuit dit onderzoek besteed worden. Gezien de complexiteit van het fenomeen omwille van de hoeveelheid aan invloedsfactoren, denkt de sector te evolueren naar voorschriften op gebied van type en samenstelling van de metselmortel. Vervolgonderzoek hieromtrent is voorzien vanaf 2017.

Ook het voorkomen van vochtmigraties doorheen het (vers) metselwerk is een belangrijk aandachtspunt.

Laten we niet vergeten dat, vooral op gebied van initiële uitbloeiingen, het volgen van de code van goede praktijk voor de bescherming van metselwerk een zeer belangrijke preventieve maatregel is.

Voor meer details over initiële en late uitbloeiingen, kan U ons technisch artikel in n°3-2016 (BMB 155) raadplegen.

Primaire en late uitbloeiingen

Registratie van de sectoriële EPD in de federale databank B-EPD

Reeds enkele jaren geleden werden de fabrikanten van keramische materialen zich bewust van de levenscyclusanalyse van hun materialen en de milieu-impact ervan in verband met de productie, het gebruik en einde levensduur.

Zo werden er door de federatie LCA-analyses en milieuverklaringen (EPD) van de producten gerealiseerd. Deze laatste zijn sectoriële verklaringen, representatief voor het geheel van de Belgische productie. Zij werden opgesteld voor gevelbakstenen, snelbouwstenen en dakpannen en werden geregistreerd in de federale databank "B-EPD", die tijdens het opstellen van dit artikel werd afgerond: www.environmentalproductdeclarations.be.

Op middellange termijn, dienen de milieugegevens die zijn geregistreerd in B-EPD te worden gebruikt om de milieuprestaties van gebouwen (nieuwbouw en renovatie) te evalueren. Een evaluatie-instrument voor architecten wordt ontwikkeld door de drie gewesten, die bevoegd zijn in deze materie.

Wij zullen u natuurlijk via ons tijdschrift regelmatig op de hoogte houden van de ontwikkelingen betreffende bovengenoemde dossiers maar ook via onze website die binnenkort volledig vernieuwd wordt!

Belgische dakpan- en baksteenfabrikanten

Bakstenen voor gewoon metselwerk:

V: volle baksteen voor gewoon metselwerk

P: geperforeerde baksteen voor gewoon metselwerk

L: geperforeerde baksteen met lichte scherf

Bakstenen voor gevelmetselwerk

S: strengpersgevelsteen ('machinale' gevelsteen)

H: handvorm en vormbakperssteen

A: andere soorten (traditionele en 'rustieke' gevelstenen zoals veldovensteen, baksteen op basis van leisteen, enz.)

Andere producten:

W: welfsels

D: dakpannen

O: straatklinkers

St: steenstrips

Voor details over het productiegamma van elke fabriek, kan men zich best rechtstreeks tot de bedrijven wenden.

Oost-Vlaanderen

- **Steenbakkerij HOVE bvba**
Lindendreef 101
9400 Ninove
Tel. (054) 33 26 67
Fax (054) 32 82 38
www.steenbakkerijhove.be
info@steenbakkerijhove.be
(V-H-A)
- **Steenfabriek VANDE MOORTEEL nv**
Scheldekant 7
9700 Oudenaarde
Tel. (055) 33 55 66
Fax (055) 33 55 70
www.vandemoortel.be
info@vandemoortel.be
(H-O-St)
- **SVK nv**
Aerschotstraat 114,
9100 Sint-Niklaas
Tel. (03) 760 49 00
Fax (03) 777 47 84
www.svk.be
info@svk.be
(V-P-H-St)

West-Vlaanderen

- **Wienerberger nv - divisie KORTEMARK**
Hoogledestraat 92,
8610 Kortemark
Tel. (051) 57 57 00
Fax (051) 57 57 02
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(V-P-L-S-H)

• Wienerberger nv - divisie ZONNEBEKE

Ieperstraat 186
8980 Zonnebeke
Tel. (051) 78 80 60
Fax (051) 77 10 38
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(V-P-L-S)

• DUMOULIN Bricks bvba

Moorseelsesteenweg 239
8800 Roeselare
Tel. (056) 50 98 71
Fax (056) 50 41 92
www.dumoulinbricks.be
info@dumoulinbricks.be
(V-P-S)

• WIENERBERGER nv

Kapel ter Bede 121
8500 Kortrijk
Tel. (056) 24 96 35
Fax (056) 51 92 75
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(V-P-L-S-H-A-D-O-St)

Limburg

- **Joseph Bricks nv**
Slakweidestraat 35
3630 Maasmechelen
Tel. (089) 30 50 42
http://josephbricks.com
info@josephbricks.com
(St)
- **Wienerberger nv - divisie LANAKEN**
2de Carabinierslaan 145
3620 Veldwezelt-Lanaken
Tel. (089) 71 51 38
Fax (089) 72 28 80
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(H)
- **NELISSEN Steenfabrieken nv**
Kiezelweg 458-460
3620 Lanaken (Kesselt)
Tel. (012) 45 10 26
Fax (012) 45 53 89
www.nelissen.be
info@nelissen.be
(H-St)
- **Wienerberger nv - divisie MAASEIK**
Venlosesteenweg 70
3680 Maaseik
Tel. (089) 56 40 38
Fax (089) 56 81 83
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(H-A)
- **Steenfabrieken VANDERSANDEN nv**
Riemstersteenweg 300
3740 Spouwen
Tel. (089) 51 01 40
Fax (089) 49 28 45
www.vandersandengroup.be
info@vandersandengroup.be
(H-O-St)

• Steenfabrieken

VANDERSANDEN nv
Nijverheidslaan 11
3650 Lanklaar
Tel. (089) 79 02 50
Fax (089) 75 41 90
www.vandersandengroup.be
info@vandersandengroup.be
(H-O-St)

Antwerpen

• Wienerberger nv - divisie RUMST

Nieuwstraat 44
2840 Rumst
Tel. (03) 880 15 20
Fax (03) 844 28 11
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(P-L)

• Swenden

Nieuwstraat 2
2840 Rumst
Tel. (03) 844 22 22
Fax (03) 844 38 02

• DESTA nv

Heerle 11
2322 Minderhout (Hoogstraten)
Tel. (03) 315 70 99
Fax (03) 315 81 48
www.desta.be
mail@desta.be
(S-O-St)

• Steenbakkerij FLOREN nv

Vaartkant Rechts 4
2960 St.-Lenaarts
Tel. (03) 313 81 98
Fax (03) 313 71 56
www.floren.be
info@floren.be
(V-S-St)

• Wienerberger nv - divisie NOVA

Steenbakkersdam 36
2340 Beerse
Tel. (014) 61 10 99
Fax (014) 61 04 32
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(P-L)

• Wienerberger nv - divisie BEERSE

Absheide 28
2340 Beerse
Tel. (014) 61 19 75
Fax (014) 61 22 33
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(H-St)

• Wienerberger nv - divisie QUIRIJNEN

Sint Jobbaan 58
2390 Westmalle
Tel. (03) 311 51 12
Fax (03) 311 62 56
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(V-P-L-S)

Henegouwen

• Wienerberger nv - divisie PERUWELZ

Rue de l'Europe, 11
7600 Péruwelz
Tel. (069) 77 97 10
Fax (069) 77 97 11
www.wienerberger.be
info@wienerberger.be
(H)

• Briqueterie de PLOEGSTEERT sa 'Barry'

Grand route 533
7534 Barry
Tel. (069) 53 26 00
Fax (069) 53 26 09
www.ploegsteert.com
info@ploegsteert.com
(S-P-St)

• Briqueterie de PLOEGSTEERT sa

Touquetstraat 228
7782 Ploegsteert
Tel. (056) 56 56 56
Fax (056) 56 55 01
www.ploegsteert.com
info@ploegsteert.com
(P-L-W)

Pour recevoir cette revue en français,
contactez-nous au 02 511 25 81